

160 69

QUÆSTIO MEDICA.

*Quodlibetariis disputationibus manè discutienda in Scholis
Medicorum, die Jovis 29. Decembris.*

M. JACOBO RENAUT, Doctore
Medico, Præside.

*An in pari venæsectionis & purgationis necessitate, venæsectione
præferenda?*

HOMOTUS sic à natura morbus est, ut nulla sit ipsius ætas à morbis libera, nulla pars quam non innumera morborum invadant agmina. Homo sic ad vermium escam est damnatus, ut nulla quoque sit ipsius etiam viventis pars, in qua non isti stabentur hostes inquilini, plurimorum morborum latentes causa. Quot igitur homini membra, tot morborum quasi castra; ad quorum munimentum ne materia solidior desit, lapides etiam in omnibus humani corporis partibus producuntur. Quòd partes nobiliores sunt & ad vitam magis necessariae, eò pluribus & gravioribus morbis occupantur: & quasi satis non effici partes singulas cruciari morbis, morbi etiam sunt universales qui totum corpus occupant, variisque modis discruerunt. Hinc homo aquis extinguitur in hydrope, in rigoribus algere frigore; in febribus æstu torretrur; ac perinde ac si non sufficeret ad ipsius tormentum istarum qualitatum altera, quæ ex eodem subiecto se emet expellunt, ad hominis perniciem in epizialis & lepiris febribus simul convenient & concurrunt. Robustissimis nequidem patet Morbonia, idem enim illi sappi fatum experiuntur, quod Milo Crotoneates, eoque celerius mortem subeunt, quòd robustiores valentioresque videbantur.

QUO pluribus homo tentatur morbis, eò pluris facere deberet rem illam divinam à qua medelam expectat. Hanc non à quolibet Medico reperat, Medici namque multi nomine, re pauci: sed ex rationali, qui veram medendi methodum ex Hippocratis & Galeni preceptis hauserit. Illa quidem in recta remediorum administratione consistit; hinc à nonnullis justus & conveniens presidiorum usus anima ac vita remediorum non ineptè vocatur. A tribus ista fontibus Diæta, Chirurgia & Pharmacia hauisuntur. Tot eorum genera quot morborum. Neque illis idcirco major habenda fiducia Medicis, qui abditis quibusdam remedisi efficaci quadam virtute pollutibus aut numerosa remediorum Silva sese jactitant. Non enim satis est remedii genus novisse, quantitas etiam tam continuo quamvis discreta, utendi ratio, tempus scilicet & modus sunt quoque definita. Hac quidem obscura, sed à rationali Medico per indicationes inveniuntur: ad indicationem, cum sit recte agendorum infusatio ex natura indicantis & indicati defusum, duo necessariò concurrunt, quorum est mutua relatio;

indicans cuius gratia fieri debet aliquid, & indicatum quod est ipsum praesidium quo succurrunt indicanti. Res autem unde percurrunt indications, vel secundum vel prius naturam sunt: inde duo summa constiuentur indicatorum genera, conservatio scilicet & ablatio. Ab illis unica tantum est indicatio, quam, quod vites semper sunt conservanda, conservatoriam appellant, à rebus vero præter naturam duplex, curatoria que morbo, & præservatoria qua causa. Ad quam etiam revocatur ea que à symptomatis urgentibus petitur, quatenus ob vehementiam, rationem cause morbum augmentis velique dejectientis induantur. Præter indicantia primaria, dantur adhuc alia, que per accidens etiam ad invenienda praesidia faciunt, ut temperamentum, aetas, sexus, vite genus, consuetudo, idiosyncrasia, pars affecta, coeli constitutio, anni tempestas, locus, regio, tempora morborum ac remedia; quibus non tam quid agendum quammodo, quantum, quo ordine, id quod primum indicans vult, perficiendum sit, determinatur. Hæc ubi primum consentiunt indicanti, coindicantia vocantur, quod si repugnat, contraindicantia. Ita haec indicantia pugna tum magnitudo, tum dignitas perpendenda, efficiendumque id quod indicantia majora & digniora suadent, vel sine quo istis indicantibus satisficeri non potest. Prima itaque & maximè utilis indicatio est præservatoria, fructu namque in morbo curando laboratur, quamdiu superest ejus causa; quo quidem nomine non omnis causa, sed interna officiosa, antecedens nimis intelligitur. Morborum autem qui ab humoribus oriuntur duæ sunt antecedentes causa, plethora & cacochymia quibus duo respondunt indicata que praefidia majora nuncupantur.

I I I.

PLETORÆ exuperantisque sanguinis proprium & unicum remedium est venæficio. Impura quoque plenitudini succurrit, calide biliotæque tutissimè, partius melancholice, puerotæ omnia minime. Simplicem etiam cacochymiam que circa plenitudinem in venis constitut utiliter minuit, ac ut omnium qui in venis continentur humorum vitio succurrit. Omnibus igitur est saluberrima febribus quas aut effervescent aut putrefcent aut malignus humor excitat, unde in variolis, etiam post exanthematum eruptionem propter febris ante quorundam symptomatum vehementiam pluries & quidem feliciter usurpat. Omnibus tum interiorum tum exteriorum partium inflammationibus medetur. Sanguinem dum ex ore, naribus, utero, hemorrhoidibus plenius erumpit, coërcet & compescit. Acerbitissimos rhumatismorum dolores mitigat, serum illud acre, quo partes discruciantur cicatrat. Quamplurimos etiam partium affectus apoplexiam, vertiginem, lethargum, phrenitidem, pleuritidem, cordis spasmum, paralysim, aliosque vel patientes sanat, vel impendentes & consuetos anteverbit. Motum sanguinis cardius in vasis se moventis acceleratione sanguinis, non pueris, non prægnantibus adversa; quinimodo ad fortis conservationem & abortum præcavendum, sibi necesse sit. Quolibet acutorum morborum tempore dempta declinatione quolibet die; etiam in ipsis intermitentibus febribus paroxysmis nonnunquam praeficienda. Sanguinis autem extra-hendi copiam quam nos unciarum, veteres libarum pondere metebantur, & ad lipothymiam usque mittebant; quod in summis doloribus, febribus ardentibus & viscerum inflammationibus locum habere posset; sed tertiis videtur evacuationem partiri: neque tamen evacuationes numero, sanguinis consistentia, qualitate, colore, colorisque mutatione, sed necessitatis legibus definenda. Quoties autem reperienda sit venæficio ex morbi magnitudine & virium robore dijudicatur. Virium enim maxima semper habenda ratio; sed à languidis oppresse sunt distinguenda. Quod major est virium oppressio, eò felicior detracitio sanguinis, quo fluente impedita vires expeditunt. Quæ venæ secunda, declarat affecta pars: ex qua aut ex ejus vicinia sanguis elicuit, omisla revulsione que lentiùs succurrit: unde in apoplexia jugularis vena patet, & in angina fecantur. In pleurite & in languore mittitur. Cum aequaliter corpus laborat, quæcumque incisa vena juvat, modò è majoribus sit una; ramuli quippe longè minore partium affectarum solatio sanguinem suppeditant. Ex his præceptis venæficio in omnibus perè morbis est anchora tutissima: ubi namque minima sanguinis quantitas, ubi sanguinis motus accelerandus, ubi refrigerandum, revellendum, derivandum, obstruções aperiendæ, inhibenda putredo, perspiratio juvanda, omnibus aliis praesidiis est antepontenda, unde merito remedium *reponere* nuncupatur.

UT plethoram minuit venæfæcio, sic cacochymiam purgatio: hæc non ut illa, ve-
nolo tantum in genere, sed & in intestinis, partibusque cis annexis, & in habitu
corporis continetur. Corpus igitur in duas regiones divisum contemplari licet. Una partibus
abdominis contentis, altera reliquis partibus terminatur. Quæ primas vias primamque regio-
nem inficit cacochymia, sola purgatione commode & utiliter amogetur, quæ in intestinis est,
clystere, quæ circa ventriculum & præcordia, vomitione. Utraque pharmaco & quidem
omni tempore, modò tamen sit humor præparatus & ductus patentes ac liberi. Quæ alteram
regionem inquinat, sola purgatione non venæfæcio tota potest eximi: hæc tamen præmit-
tenda, cum ita distenduntur venæ, ut eadem quæ à plethora imminent pericula: cum
è venis ruptis, apertis aut excisæ prævi succi foras exiliant & in partem abscedant: cum
noxius humor in vasis conclusus crudus est, & purgationi ministrè idoneus, aut via ex-
pedite non sunt per quas possit detrahi, aut vehementius concitatus in partem aliquam
nobilem potest irrumper. Quæcumq; humor ille vitiosus non minus quam qui vias occu-
pat primas, sibi semper evacuationem indicer, eam tamen non licet omni tempore moliri: nec
propercea purgandi opportunitas ex diem numero, sed ex humoris purgandi coctione
definitur. Hinc tempus ad purgationem aptissimum est morbi declinatio. Attamen non
semper purgare expedire, quia quæ perficere & integrè judicata sunt, finire oportet, necullo
medicamento inovare, ne novus sacreferas morbus. Nonnunquam initio dum humor or-
gasmus concitat, iaturanda purgatio: & in mox vehementiis & malignis nec
cœta nec turgent, sed urgente materia; neque cœlio, quæ nisi detrahatur aliqua portio, futura
non viderat, est expectanda. Quæcumq; ad purgationem, sibi eligenda via, ex vno nimirum
vel alio, monstrabit laborans pars, hac enim cognita patiente ductus per quos natura libe-
rare nec impedita via sua confucuit expellere. Monstrabit & humoris motus ac inclinatio,
quod namque vergit humor eò ducendus. Hinc ut respondeat purgatio, vacandum non
humori modò, sed & corpori preparando: Ille ad exundum sit habilis: hoc si ergo, ne
meatu[m] obstru[n]di medicamenti vim frangat, prohibeatur humoris exitum. Emollienda
ite[re] dura, crassa tenuanda, lenta incidentia, detergenda vici[re]da, biliolorum acrimonia
obvindenda, obstru[n]cta via apertenda, idque tam alimentorum quam medicamentorum
ope. Sed permittenda tenuia, non incrassanda, quod namque mobilius materia, eò facilis
expeditiusque eximitur. Medicamentorum classem indicat humoris purgandi species & si-
tus. Medicamenta purgantia vis & quantitas definitur conjectura. Vehementius mo-
ven-
di quorū corpus est denūm & crassis vici[re]da suffici referunt. Mitiūs purgandum
corpus molle, humidum, rarum, laxum, quale est corpus mulierum, puerorum, in otio
degentium, & eorum quos morbus vel vivendi ratio imbecilliores fecit. Alvis liquida,
exquisitus partium sensus, & humores copiosi ac tenues, regio calida, tempusque austri-
num & pluviosum molliorem quoque postulant catharsim. Hanc nulquam dehortantur
sollicita aut aquinoctia, ut nec Canis nec Anticanis, nisi cum Syrii & Procyonis exortu sit
aestuans aut fervida constitutio. Laborantis vires, & ad medicamenta preparatio, humoris
educendi qualitas, qualitas, situs, apparatus, & concoctio ostendunt an coniunctum
an paritius vicibus amoendus humor. Purgationis bonitas stat in excretione eorum
quæ oportet, & in agrotantis vogue.

ADEO plethora & cacochymia sibi sunt affines, ut altera sibi alteram sibi comi-
cula adsciscat. Utraque sola siu[m] primo & per se remedium indicat; una alteri con-
fusa remedium utriusque conveniens desiderat. Utruisque si par sit necessitas, ab eo ordi-
nandum quod communitatem afferat majorem, quodque alteri viam sternit. Humorum abun-
dantium eti[am] labi inquinatorum, nulla potest à catharsi fieri secreto, nisi aliqua sui por-
tione circumcidantur. Purgatio itaque non prævia venæfæcio perturbat, officit, mo-
vet, non promovet. Meatus infarcti & obstru[n]cti, humor iners medicamenti vim irritant
reddunt. Fibra valorum prætentis humoris copia concinna non contrahuntur, à me-
dicamento vehementiis irritantur, magisq; tenduntur. Unde dolores acerbi, torsio-
nes, cruciatus, anxieties, animi delicia, convulsiones, vasorum ruptiones, & sanguini-
us profusio, humoris purgandi vice. Quæ calamitatis nullæ sunt, antecedente venæ-
fæcio. Fluxile namque corpus viisque laxiores finunt humorum cathartici actione ef-
fluente. Detractum sanguinem lequitur humorum motio placidissima & natura idonea,

ut vomitus, alvi dejectio, sudor. Ipse ventriculus hac arte pravis succis liber, h^{ab}ilis evadit purganti potionis contiend^{at}. H^{ec} fluidiores succis facilius promptiusque subit, & quæ prava sunt ab iis secessit præcipitataque ad intestina, quod beneficium à compactis & abundantibus succis expectare non licuissit; siveque missio sanguinis ceteris paribus ruris, ciuius & minori cum apparatu sit quam purgatio.

*Erzo in pari venæsectionis & purgationis necessitate, præferenda
venæsec^{lio}.*

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Petrus Marais.

M. Carolus Conugi.

M. Franciscus Vernage.

M. Ludovicus Gayant.

M. Franciscus Verzon.

M. Claudius Puylon.

M. Claudius Biendisant.

M. Dominicus de Fary.

M. Henricus Mahieu.

Proponebat Parisiis PHILIPPUS IGNATIUS
SAVE, Montensis, Baccalaureus Medicus.
A. R. S. H. 1689.

Apud FRANC. MUGUET, Regis & Facultatis Medicinæ Typographum.